

لجبازي و استقلال شخصيتي

لجبازي در امور مختلف حتي در موقعيتهاي خاص يا مشابه خصلتي فراگير در کودکان است.

جام جم آنلاین: لجبازي در امور مختلف حتي در موقعيتهاي خاص يا مشابه خصلتي فراگير در کودکان است.

اغلب والدين در تقابل لجبازي کودک در دورههاي مختلف زندگي وي که به اشکال مختلف مشاهده مي‌شود به مشکلات جدي برمي‌خورند و گاه به درماندگي مي‌رسند.

با اين حال کارشناسان علوم تربيتي لجبازي را خصلتي طبيعي و ضروري مي‌دانند که از تمايل کودک به کسب درجاتي از استقلال شخصيتي ناشي مي‌شود و بايد پذيرفته و کنترل شود.

بر اين اساس لجبازي نکردن کودک در هيچ زمينه‌اي مي‌تواند نشانه يك عارضه حاد رواني باشد که بايد براي درمانش اقدام کرد.

در مقابل، لجبازي شديد و کنترل نشده نيز از رفتارهاي نامناسب والدين حکايت دارد. در حقيقت لجبازي مهارگسيخته نتيجه رفتارهاي والدين و شرايط محيطي است که کودک را به لجبازي بيشتر وادار مي‌سازد.

اگر کودکي لجبازي را از حد مي‌گذراند بايد ريشه اين رفتار را در نحوه برخورد والدين و اطرافيان و تنبيه‌ها و تشويق‌هاي آنان جستجو کرد.

لجبازي و استقلال شخصيتي

کودکان از چه سني و چرا شروع به لجبازي مي‌کنند؟ پاسخ دکتر حسين شرفي، متخصص علوم رفتاري به اين پرسش چنين است: کودک از دو تا سه سالگي لجبازي را شروع يا بهتر بگوئيم کشف مي‌کند.

وي به درجه‌اي از خودآگاهي و شناخت محيط و اطرافيان مي‌رسد که مي‌فهمد رفتارش روي ديگران تاثير مي‌گذارد و واکنش‌ها را برمي‌انگيزد.

از اين رو در برخي امور و هنگامی که از وي کاري خواسته مي‌شود لجبازي را به کار مي‌گيرد تا واکنش‌ها را مشاهده کند و کنجکاوياش ارضا شود. اين کنجکاويا مي‌تواند به همان رفتار يا خواسته مربوط باشد يا به شخص درخواست‌کننده.

کودک بدون آن که درباره لجبازي قضاوتي داشته باشد يا آن را خوب يا بد بداند تنها لجبازي را به عنوان وسيله‌اي براي محک زدن واکنش ديگران به کار مي‌گيرد.

يادگيري نه گفتن و توانايي امتناع کردن قدرت لجبازي را در کودک بالا مي‌برد و به او در کشف دنيايي که پيش رو دارد کمک مي‌کند.

پس چطور مي‌شود که اين لجبازي به صورت معضلي حاد درمي‌آيد و مایه دردسر والدين و حتي خود کودک مي‌شود؟ پاسخ به اين پرسش نيز حقايقی ديگر را آشکار مي‌سازد.

دکتر شرفي توضيح مي‌دهد: واکنش اطرافيان بويژه والدين که کودک از نظر عاطفي به آنان وابسته است تعيين‌کننده ضعيف يا قوي شدن لجبازي در کودک است. واکنش‌هاي هيچاني، عصبي و تنبيه‌گونه در برابر لجبازي مي‌تواند ابعاد آن را گسترده کند و لجبازي را به عادي دائمي براي کودک تبديل سازد.

از سوي ديگر ممکن است اين رفتارهاي نادرست از سوي والدين نياز کودک به امتناع و ارضاي کنجکاويا را سرکوب کند. در چنين شرايطي ديگر نبايد انتظار داشت استقلال شخصيتي کودک در سنين بالاتر رشد کند و شکل بگيرد. والدين بايد بدانند لجبازي کودک خصلتي طبيعي است که بايد پذيرفته شود.

گاهی کودک به لجبازی به چشم یک بازی نگاه می‌کند و می‌خواهد والدین را در این بازی شریک سازد. معلوم است کودکانی چنین رفتاری از خود نشان می‌دهند که نیاز آنها به بازی و لذت بردن در کنار والدین و همچنین تماس فیزیکی با بدن والدین در آنها ارضا نمی‌شود.

ممکن است کودک لجبازی را به نشانه قهر انجام دهد و بخواهد به والدین بفهماند دلخور یا مخالف است. در حقیقت لجبازی کودک در هر زمینه‌ای معنای خاص دارد که باید درک و شناسایی شده و سپس مشکل برطرف گردد.

بدترین حالت آن است که کودکی لجبازی را از حد بگذراند و والدین گمان کنند این کودک ذاتاً لجباز است. چیزی به نام لجبازی یا پرخاشگری و ناسازگاری ذاتی وجود ندارد، بلکه هر معلولی در کودکان علتی دارد که باید برطرف شود.

ناگفته نماند که نوعی از لجبازی نیز وجود دارد که با استقبال والدین همراه است و از همین طریق تقویت می‌شود.

در این حالت که به لوس شدن تعبیر می‌شود کودک امتناع‌ها و اصرارهای بیجا را به بازیچه‌ای برای جلب توجه و بلکه رضایت والدین تبدیل می‌کند و از همین طریق تأثیری عاطفی بر والدین می‌گذارد تا به خواسته‌اش برسد.

چه باید کرد؟

ممکن است لجبازی کودک امتناع طبیعی وی از درخواست‌های مکرر و آمرانه والدین باشد که براساس استقلال شخصیتی صورت می‌گیرد. برخی امتناع‌ها نیز دلایل مشخص جسمی و روانی دارد.

دکتر شرفی ضمن ارائه این توضیحات در ادامه به والدین چنین توصیه می‌کند: کودک باید حق انتخاب داشته باشد و این انتخاب فقط به لباس، وسایل شخصی و... محدود نمی‌شود. هر کودکی با توجه به سن و میزان درکش به درجه‌ای از استقلال شخصیتی و اعمال نظراتش در انتخاب‌های گوناگون تمایل دارد. کودکان از طریق لجبازی و پافشاری بر آنچه می‌خواهند شخصیت خود به عنوان یک فرد مستقل را می‌سازند و تقویت می‌کنند.

والدین باید به لجبازی‌های کودکان برای مثال هنگام امتناع از خوردن یک نوع غذا، انجام ندادن برخی امور روزمره مانند تعویض لباس یا نظافت شخصی و... احترام بگذارند و در صورت ضرورت به جای برخورد قاطع و احتمالاً مقابله به مثل کودک را متقاعد کنند، ناز او را بکشند، دلیلش را برای امتناع جویا شوند، اگر مشکلی هست برطرف کنند و در نهایت از موقعیتی که کودک در آن به لجبازی می‌پردازد برای ایجاد ارتباط عاطفی و کلامی قوی‌تر با وی استفاده کنند.

گاهی کودک به دلیل استفاده از انواع تنقلات چرب و شور اشتها ندارد و غذا نخوردن را به دستاویزی برای لجبازی و تأثیرگذاری بر والدین به کار می‌گیرد.

بد غذایی مشکلی رایج میان کودکان امروزی است و بسیاری از والدین آن را به لجبازی و ناسازگاری کودک برای همراهی در غذا خوردن با خانواده یا والدین نسبت می‌دهند.

در حالی که مهم‌ترین دلیل بروز بد غذایی بی‌اشتهایی ناشی از مصرف تنقلات به مقدار زیاد یا در زمان نامناسب برای مثال ساعتی پیش از وعده اصلی غذایی است.

تنبیه بدنی ممنوع

مشارکت دادن کودک در انجام امور، مشورت خواستن از وی بویژه در اموری که مستقیم به کودک مربوط می‌شود، برای مثال در چیدمان اتاقش، احترام گذاشتن به خواست و سلیقه کودک، تشویق مناسب و به اندازه در صورت انجام کارهای خوب و درست، شناختن هدف وی از لجبازی و توجه کافی به کودک به نظر کارشناس علوم تربیتی مهم‌ترین روش‌های کاهش لجبازی در کودک است. فراموش نشود لجبازی کودک یک‌روزه شکل نمی‌گیرد و یک‌روزه هم برطرف نمی‌شود.

لجبازی برای کودک به مرور به یک عادت و خصلت رفتاری و همچنین روشی برای پیشبرد کار، جلب توجه و اظهار وجود تبدیل می‌شود و رفع آن نیازمند زمان و توجه است. نکته اصلی درباره لجبازی کودک اجتناب از تنبیه وی است. لجبازی یک خصلت بد و پلید نیست و برای کودک هدف محسوب نمی‌شود. بر این اساس در مقابل لجبازی وی نباید از حربه تنبیه استفاده کرد.

تنبيه بدني هم به كلي مطرود است و از نظر كارشناسان حتي نيشگون يا سيلبي آرام نيز تنبيهي مخرب براي روان كودك محسوب مي‌شود. تنبيه بدني به جاي جسم، روان كودك را نشانه مي‌رود و تاثيري بسيار مخرب برجا مي‌گذارد.

تنبيه بدني به مدت طولاني و حتي براي هميشه در ياد كودك مي‌ماند و همين فراموش نكردن بخوبي گويايي تاثير مخرب آن بر روان كودك است.

امين رحيمي